

8. AZ ÖNKORMÁNYZATI IFJÚSÁGI MUNKA

Az alábbi fejezetben kitérünk az önkormányzatiság mibenlétére, bemutatjuk a helyi önkormányzatok feladatrendszerét, az azokat meghatározó alapvető jogszabályokat. Bemutatjuk a hazai önkormányzati rendszer kialakulásának folyamatát és a jellemző önkormányzati modelleket. Áttekintjük továbbá az önkormányzatok ifjúsági korosztállyal kapcsolatos, a jelenlegi jogszabályi rendszerben megvalósítható feladatait, elhelyezzük azok között az ifjúsági szakterülethez, azaz az ifjúságsegítő szakemberek munkájához a legközvetlenebbül kötődő szolgáltatásokat, szakfeladatokat, majd ismertetjük azok definícióit.

Önkormányzatiság, autonómia

A polgári társadalmak alappillérei az önkormányzattal rendelkező, autonóm szervezetek, közösségek, amelyek meghatározó szerepet játszanak személyiségünk kibontakozásában, képességeink fejlesztésében, keretet teremtenek „társas lényi” mivoltunk megélésére, közösségi létünk kibontakoztatására, megőrzik és fejlesztik kulturális értékeinket.

autonóm, azaz
önkormányzó
szervezetek

Autonóm, azaz önkormányzó szervezetnek, közösségnek tekintünk minden olyan állampolgári együttműködést, amely maga határozza meg működésének céljait, kereteit. Az előző fejezetben részletesen tárgyaltuk a civil szervezetek, közösségek jellemzőit. Láttuk, hogy azok – bizonyos jogszabályok keretei között – önmaguk, minden egyéb külső tényezőtől függetlenül állapítják meg működésük célját, szabályrendszerét. Láttuk továbbá azt is, hogy bizonyos esetekben, illetve célok elérése érdekében az állampolgári közösségek civil szervezetté alakulnak, melyek közül többen közhasznú tevékenységet folytatnak, illetve működésük célját a jogszabályok ekként definiálják, ismerik el.

Az „önkormányzat” kifejezés egy szervezeti típust jelöl: azon közösségek összessége, melyek – bizonyos jogszabályi kereteknek megfelelően – formalizált keretek között működnek és autonómiájukat jogszabályok garantálják. Mindennapi

életünk során számos önkormányzattal találkozunk: az előzőekben tárgyalt közösségek, civil szervezetek mellett, példaként említhetjük még a felsőoktatási intézményeket, melyek – a tudományos munka függetlenségének védelme érdekében – az oktatási, kutatási munkájuk tekintetében jellemzően önállóan döntenek.

Az egy településen, kerületben, megyében lakó személyek közösségei számára a jogszabályok a civil szervezetekhez, a felsőoktatási intézményekhez hasonló mértékű szabadságot biztosítanak, annak érdekében, hogy az őket érintő ügyekben saját maguk járhassanak el.

Jelen fejezetünk szempontjából különösen fontos annak megértése, hogy – a köznyelvi szóhasználattal szemben – önkormányzatnak tekintünk minden autonóm szervezetet, melyek közül a „helyi” jelzővel kiemeljük a települések, kerületek, megyék közügyeinek demokratikus intézésének kereteit biztosító helyi önkormányzatokat. Fontos továbbá annak megértése, hogy a „helyi önkormányzat” nem tévesztendő össze a települési, kerületi képviselő-testülettel, illetve a megyei közgyűléssel. A helyi önkormányzat az egy településen, kerületben, megyében lakó (pontosabban ott bejelentett állandó lakcímmel rendelkező) személyek összessége, az a testület pedig, amit négyévente megválasztunk, felhatalmazunk közös ügyeink intézésére – a hétköznapi szóhasználat ellentétben – nem a településünk, kerületünk, megyénk önkormányzata, hanem annak képviselő testülete, illetve közgyűlése. A meghatározásból az is ered, hogy mindannyian tagjai vagyunk önkormányzatunknak, azaz a szűkebb vagy tágabb lakóterünk közügyeinek intézése, az azokkal kapcsolatos döntések meghozatalának joga mindegyikünket megillet. A képviselő-testületek megválasztásának célja, illetve oka az, hogy a lakóhelyünk területén élők teljes körét nem lehet minden egyes kérdésben megkérdezni, illetve naponta több alkalommal közös döntést hozni. A képviselő-testületi tagoknak megválasztásuk eredményeként tehát nem többetjogai, hanem többlet kötelességei vannak, nem arra kapnak felhatalmazást, hogy önállóan döntsenek – értünk, hanem arra, hogy „ügyvezessék” lakóhelyünket – velünk.

a helyi önkormányzat az ott lakók összessége

Egy franciaországi település önkormányzati képviselő-testülete minden olyan döntését, amely 3 embernél, méternél vagy négyzetméternél többet érint halasztó hatállyal hozza. A döntés hatálybalépéséig a település lakóiból álló bármelyik egyesületnek lehetősége van egy alternatív javaslatot kidolgozni. Az egyesület a javaslat kidolgozására ugyanannyi időt és pénzt kap, mint amennyi az önkormányzat rendelkezésére állt. A település polgármestere a döntéshozatal feni rendszerét azzal indokolta, hogy „a település lakosai állandóak, míg a képviselő testület örökösen változik, a lakosoknak érezniük kell tehát, hogy az ami a településükön történik, azt ők határozzák meg”.

A helyi önkormányzás gyakorlásának keretei, módjai

az 1990. évi
LXV. törvény

Az egy településen, kerületben, megyében lakók önkormányzáshoz való jogát egyrészt az Alkotmány, másrészt a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) határozza meg, illetve biztosítja.

Az Alkotmány szerint a község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak a közösségét illeti meg a helyi önkormányzáshoz való jog. Az önkormányzás alanya a választópolgárok közössége, azaz a helyi önkormányzáshoz való jog közösségi jog: az egyént akkor illeti meg, ha tagjává válik annak a közösségnek, amelyik e joggal rendelkezik (választásra jogosult és az adott település, illetve a megye állandó lakosa). A helyi önkormányzáshoz való jog egyrészt a választópolgárok közösségét érintő közügyek önálló, demokratikus intézését, másrészt a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlását is jelenti. A helyi önkormányzatok – azaz a települések, a kerületek, a megyék választásra jogosult állandó lakosai – a helyi önkormányzást jellemzően közvetetten, azaz képviselő-testületük által gyakorolják. (A helyi önkormányzás közvetlen gyakorlásának módszereit pár bekezdéssel később tárgyaljuk.)

Korábban kifejtettük: a képviselő-testületek megválasztásának célja, hogy közügyeink önálló, azaz az államtól független folyamatos, napi szintű „ügyvezetése” megvalósulhasson, a képviselő-testületnek azonban – az Alkotmány szelleméből eredően is – kötelessége ezt az ügyvezetést demokratikusan gyakorolnia.

A helyi önkormányzáshoz való jog – a közügyek önálló intézése mellett – a helyi közhatalom gyakorlását is jelenti. A „közhatalom” az erőszak, a kikényszerítés alkalmazásának legitim módja, amely a helyi önkormányzatok esetében azt jelenti, hogy a választópolgárok felhatalmazást adnak képviselő-testületüknek helyi rendeletek megalkotására, azok betartásának ellenőrzésére, továbbá megszegésük esetében a rendeletben foglalt szabályok kikényszerítésére.

A közhatalom gyakorlásának keretében a képviselő-testületek pl. helyi rendeletben szabályozzák, hogy a területükön hol épülhet lakóház, hol lehet bevásárlóközpontokat, parkokat, stb. létesíteni. Az építési törvény alapján a településfejlesztési elképzeléseket háromféle, lépcsőzetesen egymásra épülő dokumentumban kell megfogalmazni: a település- vagy városfejlesztési koncepció, a településszerkezeti terv és a szabályozási terv hármában. Minden egyes telekre kiadott építési engedélynek meg kell felelnie e három szintű szabályozás mindegyikének. Az építési engedélyekkel ellentétes építkezéseket (pl.: a park közepén kulturális intézmény helyett bevásárlóközpont épül) a képviselő testület leállíthatja, azaz „erőszakkal kikényszerítheti” a lakosság érdekét szolgáló állapot kialakulását, helyreállítását. (Példánk kapcsán meg kell említeni: az építkezésekkel kapcsolatosan a „lakosság érdekében” való cselekvés akkor valósul meg igazán, ha a fent említett három dokumentumot a képviselő-testület a lakosokat megkérdezve, őket bevonva, azaz demokratikusan alkotja meg – hiszen csak így lehet a képviselő-testület bizonyos abban, hogy valóban a lakosság érdekében cselekszik.

Az előbbieken azon esetekről szóltunk, mikor a helyi önkormányzáshoz való jogot a helyi önkormányzatok tagjai az általuk választott képviselő-testület útján közvetve gyakorolják. Az önkormányzás demokratikus mivoltának biztosítása érdekében azonban a választópolgárok számára biztosítottak a közvetlen hatalomgyakorlás eszközei is: a helyi népszavazás vagy a népi kezdeményezés intézménye.

Az előbbieken részletesen tárgyaltuk, hogy a helyi önkormányzás folyamatos gyakorlását a képviselő-testület és a polgármester látja el. Fontos megemlíteni: az önkormányzati képviselők megválasztásával – az Országgyűlés tagjaihoz hasonlóan – mi szabad mandátumot adunk, azaz arra hatalmazzuk fel képviselőinket, hogy a legjobb tudásuk alapján, önállóan járjanak el közügyeikben. Nincs módunk arra, hogy

a képviselő-
testületek,
közgyűlések
a közhatalom
gyakorlásának
eszközei

a szabad és
kötött mandá-
tumok

népszavazás

helyi népszavazás

visszahívjuk őket, ha nem azt cselekszik, amit választási programjukban meghirdettek, egyénileg, a rájuk adott szavazatra hivatkozva semmilyen ügy kapcsán nem kötelezhetjük őket semmire. A népszavazás, illetve a népi kezdeményezés célja éppen az, hogy az önkormányzati képviselőket korlátozzuk ebben a szabadságukban, gyakorolva ezzel a helyi önkormányzás közvetlen módját.

A népszavazáson és a népi kezdeményezésen ugyanazok vehetnek részt, mint az önkormányzati választásokon, azaz a településen, a kerületben vagy a megyében állandó lakcímmel rendelkező, választásra jogosult személyek.

A helyi *népszavazás* formáját tekintve lehet ügydöntő és véleménynyilvánító. Az Önkormányzati törvény (Ötv.) meghatározza a népszavazás eseteit és korlátait is. Kötelező népszavazási tárgykörök lettek azok az ügyek, amelyek a helyi önkormányzás alapjait, kereteit érintik: a községegyesítés és a községegyesítés megszüntetése, új község alakításának, illetve társult képviselő-testület alakításának, vagy az abból való kiválásnak a kezdeményezése. Az e kérdéseket eldöntő népszavazáson az érintett településrész (község) választópolgárai vehetnek részt.

Nem tűzhető ki helyi népszavazás: a költségvetésről, a helyi adónemekről, illetve a mértéküket megállapító rendeletről, a képviselő-testület hatáskörébe tartozó szervezeti, működési és személyi kérdés, valamint a képviselő-testület önfelosztása tárgyában.

Helyi népszavazás kezdeményezésére jogosultak a képviselő-testület bizottságai, a helyi társadalmi szervezet vezető testületei, a választópolgárok legalább 10 %-a. A népszavazás eredményes, ha a választópolgárok több mint a fele szavazott és érvényes, ha a szavazóknak több mint a fele a feltett kérdésre azonos választ adott.

A népszavazás lényege, hogy ha az érvényes és eredményes volt, akkor a képviselő-testület nem térhet el az eredménytől, azaz kötött mandátumot kaptak a választópolgároktól. A népszavazás érvénytelensége vagy eredménytelensége esetén e döntés lehetősége „visszaszáll” a képviselő-testületre, amely önállóan dönthet az ügyben – akár a népszavazást kezdeményezőök akaratával ellentétesen. Ha a népszavazást a kezdeményezőök, vagy a testület meg kívánja ismételni, akkor erre abban az esetben van

lehetőség, ha a népszavazás kezdeményezése egy éven túli időpontban történik.

A közvetlen hatalomgyakorlás másik módszere a *népi kezdeményezés*, melynek célja, hogy a választópolgárok képviselő-testületük elé vihessék valamely ügy megtárgyalását. A népi kezdeményezés intézménye azokra a kérdéskörökre vonatkozik, amelynek eldöntése a képviselő-testület hatáskörébe tartozik, a testület azonban az adott kérdést valamilyen okból nem kívánta tárgyalni. A helyi népi kezdeményezés feltételei kedvezőbbek: megszervezéséhez kevesebb választópolgár azonos szándéka szükségeltetik, mint a népszavazáshoz. A népi kezdeményezés keretében felvetett kérdést a képviselő-testület köteles megtárgyalni, ez azonban nem jelenti azt, hogy a testület a kezdeményezőkkal megegyező álláspontot foglal el az ügyben, azaz továbbra is szabad mandátuma van.

A választópolgároknak a fenti formákon túl egyéb lehetőségei is vannak a közvetlen hatalomgyakorlásra: a képviselő-testület 500 lakoson aluli községben a *falugyűlés* hatáskörébe utaltathatja a népszavazást, ha azon a választópolgárok több mint a fele jelen van. A falugyűlés döntése – a népszavazással megegyező módon – csak akkor tekinthető eredményesnek, ha az érvényesen szavazók több mint a fele igennel, a megfogalmazott kérdésre azonos válasszal szavazott.

Sajátos részvételi formának tekinthető a képviselő-testület által tartott *közmeghallgatás*. Az Ötv. rendelkezései szerint minden önkormányzatnak évente egy alkalommal, előre meghirdetett időpontban közmeghallgatást kell tartania. A közmeghallgatás célja, hogy a választópolgárok közvetlenül tehessenek javaslatokat, fogalmazzanak meg kérdéseket a képviselő-testület tagjainak és köztisztviselőinek. A feltett kérdésekre, javaslatokra a közmeghallgatáson, vagy a közmeghallgatás után írásban válaszolni kell. A közmeghallgatás a képviselő-testület ülésének minősül, azon a testület tagjainak meg kell jelenniük.

falugyűlés

közmeghallgatás

Az önkormányzatok önállósága

Az önkormányzás, az autonómia alapvetően önállóságot jelent: a helyi önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati ügyekben önállóan – a népszavazás esetében kötött mandátummal – szabályoz és igazgat. A helyi önkormányzás önállóságának biztosítékát az teremti meg, hogy a képviselő-testület döntéseit bármely szervezet, testület, hatóság kizárólag törvényességi okból vizsgálhatja felül. Az autonómia keretében a képviselő-testület önállóan alakítja ki szervezetét és működését, mondhatja ki önfelosztását (amely egyben a polgármester megbízatásának megszűnését is eredményezi), alkothat önkormányzati jelképeket, alapíthat helyi kitüntetések. A hatáskörök önálló gyakorlásához kapcsolódik, hogy a helyi önkormányzatok (azaz a települések lakosainak összessége) szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, törvényben meghatározott szabályok szerint a képviselő-testület a társulására egyes hatásköreit átruházhatja.

az önkormá-
nyzatok
önállósága

A helyi önkormányzatok önállóságának elengedhetetlen eleme a gazdasági-gazdálkodási önállóság. A képviselő-testület – a helyi önkormányzat tulajdonában lévő vagyontárgyak felett (pl.: önkormányzati lakások, az iskolák, szociális, közművelődési szolgáltatások épületei, telkek, stb.) – önállóan gyakorolhatja a tulajdonost megillető jogokat, tulajdonával törvényi keretek között önállóan rendelkezhet, önkormányzati bevételeivel szabadon gazdálkodhat, megfelelő saját bevételre jogosult és saját felelősségére vállalkozhat.

Az önkormányzatok önállóságának további biztosítéka, hogy jogszerű hatáskör gyakorlásuk bírói védelemben részesül. Jogainak védelme érdekében a képviselő-testület az Alkotmánybírósághoz fordulhat. Az önkormányzati rendszer stabilitását szolgálja, hogy az Ötv. módosításához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges és csak ugyanilyen szavazataránnyal elfogadott törvényben korlátozhatók az önkormányzatok alapjogai is.

A helyi önkormányzatok önállósága a magyar közigazgatási rendszer princípiuma: nemzetközi összehasonlításban egyedülálló mértékű. Az állam a helyi önkormányzatok ügyeibe rendkívül korlátozott módon avatkozhat be. A helyi önkormányzatok magas „szabadságfoka” Magyarország történelmének tükrében érthető: a rendszerváltást követően

rendkívüli igény volt a hatalom befolyásától mentes, szabad önrendelkezésre. Napjainkban azonban a helyi önkormányzatok önállósága ellentmondásosnak tekinthető: az önkormányzás, az autonómia, az önállóság, az önrendelkezés biztosításának alapvető célja az volt, hogy a települések, kerületek, megyék lakosai saját kezükbe vegyék sorsukat, éljenek a szabadság, a demokrácia adta lehetőségekkel. A magunk környezetéből is tudhatjuk azonban, hogy az önkormányzati képviselő-testületek jellemzően nem vonják be a lakosokat döntéseik meghozatalának folyamatába, azaz sérül a helyi közügyek intézésének demokratikus jellege, az önkormányzás csak részlegesen, azaz nem a helyi önkormányzat tagjaira, hanem csak annak képviselő-testületére vonatkoztatva valósul meg (ez okok sokaságára vezethető vissza, az ifjúságsegítés szemszögéből nézve kiemelendő azonban, hogy nem alakultak ki széles körben elfogadott érdekegyeztetési mechanizmusok, gyakorlatilag sem a képviselő-testületek tagjai, sem választóik nem tudják, hogy milyen módszerekkel, technikákkal lehet konstruktívan, eredményre vezetően megbeszélni a település, a kerület, a megye közügyeit).

A helyi önkormányzatok feladatrendszer

A magyar közigazgatási rendszerben a helyi önkormányzatok önállóságát csak egy módon „sértheti” meg az állam: kötelezően ellátandó feladatokkal bízhatja meg. A települések, kerületek, megyék önkormányzatait valójában ez különbözteti meg a többi önkormányzattól: többek között az állam által a felelősségükre bízott közszolgáltatások (feladatok) biztosítása érdekében rendelkeznek az előzőekben ismertetett magas szintű önállósággal. Az állam azon közszolgáltatások biztosításával bízta meg a helyi önkormányzatokat, amelyeknél lehetőség van a helyi viszonyok figyelembevételére, a mérlegelésre és az önkormányzatnak biztosított önállóság lehetővé teszi az optimális, hatékony megoldások kidolgozását.

Az előzőekben többször említett „helyi közügyek”, illetve az azokkal kapcsolatos önállóság tehát hármas csoportba sorolható:

- A közhatalom – előzőekben részletesen tárgyalt – önkormányzati típusú gyakorlásához;
- a lakosság – alább ismertetendő – közszolgáltatásokkal való ellátásához;
- továbbá az ezekhez szükséges – úgyszintén az alább ismertetendő – szervezeti, személyi, anyagi feltételek megteremtéséhez.

A helyi önkormányzatok a közszolgáltatások megszervezését és a személyi, anyagi feltételek megteremtését – a közhatalom gyakorlásához hasonlóan – jellemzően képviselő-testületükön keresztül valósítják meg.

A közszolgáltatásokat két csoportba sorolhatjuk: kötelező, illetve önként vállalt (fakultatív) feladatokra. A kötelező feladatok tekintetében a helyi önkormányzatoknak nincs mérlegelési joguk: a feladatokat mindenképpen, minden körülmény között el kell látniuk. A feladatellátás elmulasztása esetén a helyi önkormányzat képviselő-testülete törvényt sért.

A települési önkormányzat – az önkormányzati törvény rendelkezései szerint – köteles gondoskodni: az egészséges ivóvíz-ellátásról, az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről, az egészségügyi és szociális alapellátásról, a közvilágításról, a helyi közutak és köztisztaság fenntartásáról, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesüléséről. Az önkormányzatok feladatait továbbá az egyes ágazatokhoz (pl.: oktatásügy, szociális vagy közművelődési terület, stb.) kapcsolódó törvények határozhatják meg.

A helyi önkormányzatok szabadsága azonban módot ad arra, hogy a kötelező feladatot saját belátásuk szerint, a helyi viszonyokhoz igazított módon valósítsák meg. Sőt: a kötelező feladatok ellátásának módját már nem határozhatják meg a törvények.

Az Ötv. szerint a helyi önkormányzatok kötelesek gondoskodni az általános iskolai oktatásról, nevelésről. A közoktatási törvény részletezi az általános iskolai oktatás, nevelés részleteit, melyekkel kapcsolatban a törvényhez kapcsolódó rendeletek további részletszabályokat határoznak meg. (A törvényben és a rendeletekben meghatározott szabályoktól a helyi önkormányzatok nem térhetnek el.) Az előbb említett törvények és rendeletek azonban nem határozhatják meg azt, hogy pl. az iskolának

helyet adó épületnek kinek a tulajdonában kell lennie, vagy azt, hogy a helyi önkormányzat saját maga lássa el ezt a feladatot vagy pl. megbízza ezzel egy alapítványt.

Az önként vállalt (fakultatív) feladatok ellátására az önkormányzatok nincsenek kötelezve, semmilyen törvényt nem sértenek meg, ha azokat nem látják el. Az ún. ifjúsági szolgáltatások – melyekről a későbbiekben szólunk részletesen – az Országgyűlés elé 2006 elején benyújtott, az ifjúsággal kapcsolatos egyes állami feladatokról szóló törvényjavaslat értelmében e körbe tartoznak.

A kötelező feladatok kapcsán három főszabályt kell megemlítenünk:

- Kizárólag törvények határozhatják meg azokat, azaz csak az Országgyűlés jogosult arra, hogy új feladattal bízza meg a helyi önkormányzatokat, vagy módosítsa az eddig meghatározottakat, tehát pl.: a kormány ezt nem teheti meg;
- a törvények az egyes települések méretéhez, lakosainak számához, gazdasági teherbírásához viszonyítva kell, hogy meghatározzák a kötelező feladatokat, azaz a községek számára kevesebb, illetve más jellegű feladatokat kell, hogy meghatározzanak, mint a városoknak;
- az Országgyűlés köteles biztosítani az újonnan meghatározott kötelező feladatok ellátásához szükséges forrásokat, azaz a mindenkori költségvetési törvényt úgy kell összeállítania, hogy abban az összes kötelező feladat ellátásához szükséges forrás fellelhető legyen.

A helyi önkormányzatok feladatainak alapvető körét az Ötv. határozta meg, melynek elfogadását követően folyamatosan került sor a helyi önkormányzati feladatok részletes törvényi szabályozására, majd azoknak – az egyes szakmai törvények keretében történő – kidolgozására.

A helyi önkormányzatok feladatai az alábbiak szerint csoportosíthatóak:

- Egészségügyi és szociális feladatok (egészségügyi ellátás, bölcsődei ellátás, szociális és gyermekvédelmi ellátás);
- művelődési és oktatási feladatok (nevelés, oktatás, köz-művelődési, közgyűjteményi, művészeti tevékenység, testnevelés és sport);

a feladatdefiniálás három főszabálya

a feladatok

- kommunális feladatok (köztemetők létesítése, bővítése, fenntartása, kéményseprő-ipari tevékenység, települési folyékony hulladék leeresztő helyének kijelölése, valamint közcélú ártalmatlanító telep létesítése, közterület tisztántartása, lomtalanítás);
- közlekedési, hírközlési és vízügyi feladatok (helyi vízgazdálkodás, fürdők, strandok fenntartása, közúti közlekedéssel kapcsolatos feladatok, biztonságos forgalom lebonyolítására alkalmas állapotban tartása, az önkormányzatok kezelésében lévő utak forgalom-tervezése és szabályozása, a helyi tömegközlekedés);
- a területfejlesztési, a környezet- és természetvédelmi feladatok (területfejlesztés és -rendezés, az épített és természeti környezet védelme);
- egyéb feladatok (helyi tűzvédelem, közbiztonság helyi feladatai, közvilágítás, közreműködés a foglalkoztatás megoldásában, lakásgazdálkodás).

A helyi önkormányzatok a kötelező feladataik ellátása érdekében saját bevételekre (pl.: a képviselő-testület által meghatározott mértékű helyi, illetve számukra átengedett, az állam által beszedett adók) jogosultak, továbbá a feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesülnek.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy a feladatok ellátását szolgálja az önkormányzatok teljes bevételi rendszere, annak valamennyi eleme. A határozatok értelmében a feladatok rendszerét komplex módon – azaz a lehetséges bevételek teljes körének figyelembe vételével – kell vizsgálni, nem kell az Országgyűlésnek minden esetben új támogatási összeget rendelni az újonnan meghatározott feladathoz.

A feladatellátás érdekében biztosított állami támogatással kapcsolatban – az Alkotmányból következő – követelmény az arányosság: a feladatokkal arányban álló állami támogatást kell biztosítani az államnak. Az önkormányzatok számos esetben nehezményezték, hogy az állam megszegi az arányosság követelményét, azaz nem biztosít elegendő forrást az önkormányzatok számára. Az Alkotmánybíróság e területen is több esetben kinyilvánította véleményét, amely szerint alkotmányellenes helyzet csak abban az esetben áll elő, ha a feladatokhoz biztosított források alacsony szintje az önkormányzat ellehetetlenüléséhez, működésképtelenségéhez vezet.

A leírtakból következik, hogy az Országgyűlésnek viszonylag széles mozgástere van a források biztosításában.

Önkormányzati ifjúsági feladatok

Az önkormányzati ifjúsági feladatok a fiatalok élethelyzetével kapcsolatos olyan átfogó rendszer, mely tartalmában, összefüggéseiben, jogi meghatározottságában igen sokrétű és összetett. A települési önkormányzatok ellátandó feladatait az 1994. évi LXIII. tv. által módosított 1990. évi LXV. „A helyi önkormányzatokról szóló” tv. határozza meg. A kötelezően ellátandó, illetve önként vállalt feladatokat a (4) szakasza állapítja meg az önkormányzatok számára. A gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás mint közszolgáltatás (a megyei önkormányzatok kivételével) az önként vállalható feladatok közé tartozik, azaz a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségei függvényében –, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el. A megyei önkormányzatoknál a jogszabály a gyermek és ifjúsági jogok érvényesítésével kapcsolatos feladatok ellátását kötelezettséggként jeleníti meg, ugyanakkor normatívát nem rendelt a feladathoz.

Jelen helyzetben a helyi (települési, megyei) önkormányzatok az ágazati jogszabályok adta keretek mellett jellemzően a lokális politikai, szakmai háttérre támaszkodva, fakultatív-önként vállalt feladatként tudják segíteni az ifjúságot, valamint végezni szakmafejlesztési tevékenységüket.

A feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni az EU Fehér Könyvében meghatározott fejlesztési prioritásokat, amelynek elemei: a fiatalok közéletben való részvételének biztosítása, az ifjúsági információs szolgáltatások kialakítása, az önkéntes szolgálat mint speciális aktivitási forma gyakorlattá tétele, valamint a fiatalok helyzetének minél realisabb megismerése érdekében ifjúságkutatások elvégzése, tanulmányok készítése és köztük a szükséges hálózatok kiépítése.

Az önkormányzati ifjúsági feladatok rendszerében szerkezeti három szintet szükséges elkülöníteni:

- A képviselő-testületet (megyei önkormányzat esetében: közgyűlést);
- az önkormányzati hivatalt;

a Fehér Könyv
fejlesztési
prioritásai

- a civil, ifjúsági kapcsolatokat, ezen belül az önkormányzati párbeszédrendszert.

A képviselő-testület (közgyűlés) szempontjából kiemelő és elsődleges cél, hogy a testület rendelkezzen kellő információkkal a fiatalokról. Ennek módszere a helyi ifjúságkutatás feltételeinek megteremtése a településen (minimálisan a kistérségben, városokban, megyében), amelyhez fel lehet használni a Mobilitás szakmai háttérét, együttműködését. Következő lépés a helyi ifjúságsegítő koncepció és cselekvési program kidolgozása és elfogadása, amely meghatározza az önkormányzat által a fiataloknak nyújtott szolgáltatások kialakításával és fejlesztésével kapcsolatos irányokat és intézkedéseket, azok határidejét, felelőseit, a közreműködő intézményeket, szervezeteket, valamint az intézkedések megvalósításához szükséges forrásokat. Garanciális elem, hogy ezeket a dokumentumokat – jogszabályban meghatározott időszakonként – felül kell vizsgálni, és a fiatalokkal véleményezni.

Bár nem kötelező, feltétlenül javasolható, hogy az önkormányzati választások után alakuljon az ifjúsági területért felelős önálló, vagy kapcsolott területekért felelős bizottság is (pl. Oktatási és Ifjúsági Bizottság, Közművelődési és Ifjúsági Bizottság, stb.)

A hivatal szempontjából az önkormányzati tevékenység praxisa egyértelművé teszi, hogy (a településen, kistérségekben, városokban, a megyei önkormányzatoknál) meg kellene teremteni az önkormányzati hivatalokban ifjúsági szakember (referens), vagy az ifjúságsegítő alkalmazásának feltételeit. A feladat ellátása értelemszerűen követheti a meglévő gyakorlatot is, amikor művelődési központ, iskola, civil szervezet együttműködési megállapodás/feladatellátási szerződés alapján lát el ilyen feladatokat. A jelen helyzetben a referensek többsége éves határozott munkaszerződéssel, kapcsolott munkakörben lát el ilyen feladatot, vagy nincs is ilyen munkatárs, akkor ad-hoc jelleggel, vagy kapcsolott munkakörben bíznak rá ügyintézőkre gyermek és ifjúsági teendőket.

az önkormányzati ifjúsági szakember

Megközelítésünk szerint az ifjúsági referenst az önkormányzat, önkormányzati intézmény vagy az önkormányzattal az ifjúsági feladatokra vonatkozó feladatellátási szerződést kötött ifjúsági célú társadalmi szervezet, alapítvány, a helyi önkormányzat által alapított közalapítvány, egyházi szervezet vagy közhasznú társaság alkalmazza. Legfőbb felelőssége az önkormányzat – ifjúsági feladatok ellátása kapcsán adódó – közigazgatási feladatainak, illetve az önkormányzat illetékességi területén nyújtott ifjúsági szolgáltatások kialakításával és fejlesztésével kapcsolatos intézkedéseinek koordinálása, továbbá az önkormányzat ifjúsági érdekegyeztetési rendszerének kialakítása, fejlesztése. Munkája során közvetlen kapcsolatban áll az önkormányzat ifjúsági ügyekért felelős bizottságával, továbbá – amennyiben van – az ifjúsági ügyekért felelős tanácsnokkal. (Tanácsnoknak nevezzük a képviselő-testület azon tagjait, akiket a testület megbíz egy-egy szakterület ügyeinek folyamatos vitelével.) Aktív kapcsolatot tart fent az ifjúságsegítői feladatokat ellátó szakemberekkel, az ifjúsági korosztályi és szakmai közösségekkel (informális csoportjaival), szervezetekkel, a helyi ifjúsági tanáccsal.

Az ifjúságsegítő feladatokat ellátó szakembert az önkormányzat által fenntartott intézmény vagy az önkormányzattal az ifjúsági feladatokra vonatkozó feladatellátási szerződést kötött ifjúsági célú társadalmi szervezet, alapítvány, a helyi önkormányzat által alapított közalapítvány, egyházi szervezet vagy közhasznú társaság alkalmazza. Legfőbb felelőssége, hogy a fiatalokat olyan helyzetbe hozza, hogy azonosíthassák, megfogalmazhassák problémáikat, az előttük álló kihívásokat, majd azokra önállóan, illetve közösségi stratégiák mentén, felelős, autonóm és tudatos állampolgárként válaszolhassanak. Munkája során közvetlen kapcsolatban van a fiatalokkal, segíti őket egyéni és közösségi céljaik elérésében. Aktívan együttműködik az ifjúsági korosztályi és szakmai közösségekkel (informális csoportjaival), szervezeteivel, a helyi ifjúsági tanáccsal.

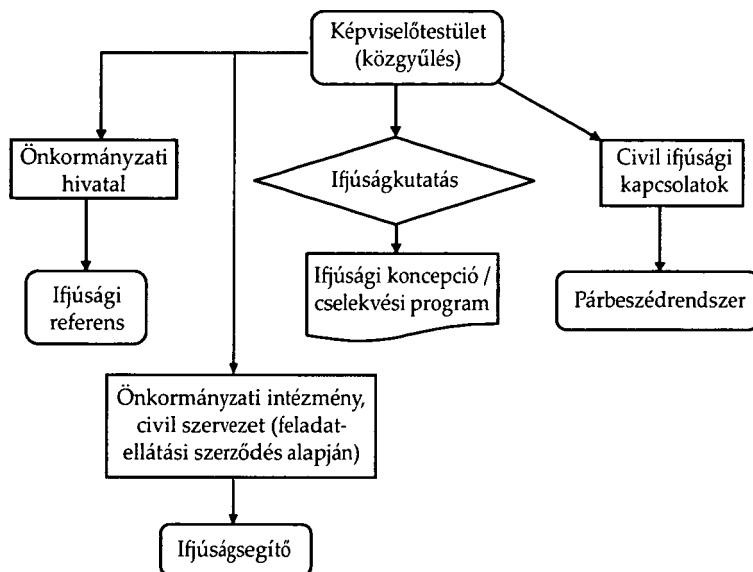
Kiemelten fontos az ifjúsági korosztály települési (kistérségi, megyei) szintű közügyekben való részvételének biztosítása. A participáció, a részvétel elve több megoldási-módszerbeli irányt kínál, hiszen a települési gyermek és ifjúsági önkormányzatok, a városi diákönkormányzatok, a gyermek és ifjúsági érdekegyeztető fórumok, a civil kerekasztalok, vagy a falugyűlések egyaránt eredményes megvalósulási formái lehetnek a párbeszédnek. A párbeszédrendszer lényeg-

a korosztályok
részvételének
biztosítása

ges eleme az, hogy intézményesített formában, nyilvánosan működjön és legitim módon jöjjön létre, illetve, hogy valós beleszólási lehetősége legyen a korosztályt érintő helyi közügyekbe. További lényeges feltétel, hogy működéséhez a feltételeket az önkormányzat, vagy intézménye biztosítsa.

Az önkormányzat ifjúsági tevékenységének felépítése (folyamat jelleggel)

az önkormányzat ifjúsági tevékenysége

Ifjúsági szolgáltatások, kiemelt szakfeladatok

A korábbiakban ismertetett feladatok között számos szolgáltatás, illetve intézmény található, melyeknek célcsoportja, kedvezményezettjei a fiatalok. Az ifjúságsegítés szempontjából a legfontosabbak a gyermekjóléti, a szociális, az oktatási-nevelési, a közművelődési és a munkaerő-piaci intézmények és szolgáltatások. Az ifjúságsegítő szakembereknek és a munkájuknak kereteket adó ifjúsági szolgáltatásoknak az előbb felsorolt szakmai területekkel együtt kell működniük, hiszen az adott település, kerület – kistélepülések esetén – többcélú kistérségi társulás területén élő fiatalok élethelyzetének javítását, lehetőségeiknek bővítését az ifjúságsegítők és az ifjúsági szolgáltatások egyedül nem képesek megoldani. A gyermekjóléti, a szoci-

ális, az oktatási-nevelési, a közművelődési és a munkaerő-piaci intézmények és szolgáltatások a fiatalok más-más élethelyzetét látják, azokról mélyreható ismeretekkel rendelkeznek, a sikeres munka érdekében össze kell kapcsolni a különböző szakmák fiatalokkal kapcsolatos tapasztalatait, ismereteit.

Az előzőekben – a kötelező feladatok kapcsán – ismertetett törvényi szabályozás és az azokhoz kapcsolódó állami támogatásnak köszönhetően az ifjúságsegítés társterületeinek intézményei és szolgáltatásai egyrészt megerősödtek, másrészt azonban „bezárkóztak”. Az egyre részletesebb törvényi és rendeleti szabályozás folyamatosan pontosította az adott szolgáltatás feladatkörét. Az állam a támogatásokat, illetve azok mértékét a feladatok teljesítésének mértékéhez kötötte. A szolgáltatások feladatainak pontos meghatározása és a támogatások ezekhez való rögzítése egyrészt pozitív és szükséges folyamat, hiszen így jobban ellenőrizhetők a szolgáltatások működtetésére, fejlesztésére biztosított állami támogatások. Negatív hatással is járt azonban ez a folyamat: a pontos feladatmeghatározással az is egyértelművé vált, hogy a jogszabályok szerint mivel nem kell foglalkoznia az adott szolgáltatásnak, így az előbb említett szolgáltatások, intézmények jellemzően csak saját kompetenciáikra és erőforrásaikra alapozva, önállóan és önmagukban igyekeznek a fiatalokkal kapcsolatban felmerülő kérdésekre és szükségletekre választ adni. Jelenleg rendkívül alacsony a különböző szakterületekhez (ágazatokhoz) tartozó intézmények, szolgáltatások közötti együttműködés, így ugyanazzal a fiatalal egyszerre több intézmény, szolgáltatás, illetve szakember foglalkozik, mindenkitől csak az élethelyzetének egy-egy szelvényére kap választ, illetve csak egy-egy kérdésben kap segítséget. Az együttműködések hiányának két eredménye van:

- Az állami támogatások rendkívül rossz hatásfokkal kerülnek felhasználásra, hiszen az egyes szolgáltatások fenntartására biztosított állami támogatás nem fedezi teljes mértékben az adott szolgáltatás minden költségét. A számos, egy-egy kérdéskörre specializált szolgáltatás működtetése egyrészt jelentős forrást von el az önkormányzattól, amelyek azonban jellemzően még így sem biztosítják a korszerű működés feltételeit, tehát sok-sok forráshiánnyal rendelkező szolgáltatás működik egymás mellett;
- a fiatalok elvesznek a sok-sok szolgáltatás között, mindegyik szakterület a fiatalok rendkívül összetett élethelyze-

az együttműködés hiánya

teinek csak egy-egy szeletére ad választ, vagyis a fiatalok sehol nem kapnak komplex választ a komplex kérdéseikre. Az ifjúsági szolgáltatásoknak ebben van tehát nagy szerepük!

Az ifjúsági szolgáltatásoknak, kiemelt szakfeladatoknak a következő formáit különböztetjük meg:

- ifjúsági információs és tanácsadó iroda;
- ifjúsági információs pont;
- ifjúsági közösségi tér;
- felkereső ifjúsági munka (közterületi ifjúsági szolgáltatás);
- gyermek és ifjúsági tábor;
- diákönkormányzati, diákképviselői tevékenység;
- képzési rendszer, szakmai-módszertani koordináció, gyermeki, tanulói és állampolgári jogok;
- nemzetközi ifjúsági kapcsolatok;
- önkormányzati források, pályázatok.

Az ifjúsági szolgáltatások közös jellemzője, hogy katalizátor szerepet játszanak a települések, kerületek, kistérségek életében: ingyenesen elérhetők általuk a fiatalok számára legalapvetőbb információk, tanácsadások, szabadidős lehetőségek, közösségi programok. A szolgáltatások egyrészt teljes körűen ki kívánják szolgálni a fiatalokat, másrészt azonban egyértelmű, hogy bizonyos kérdésekben más szakterületek szolgáltatásai, szakemberei tudnak a fiatalok segítségére lenni. Az ifjúsági szolgáltatások alapfeladata, hogy iránytű legyen az egyes kérdéskörökre specializált ellátó rendszer elemei között.

Az ifjúsági szolgáltatások száma az elmúlt években növekedésnek indult, a kistélepülések, illetve a nagyvárosok külterületei azonban még most is rendkívül ellátatlanok. Az ifjúsági szolgáltatások hálózatos, rendszerként való működése csak részlegesen, egyes szegmensekben alakultak ki, továbbá nem honosodtak meg a különböző szolgáltatások ágazatközi együttműködései: a fiatalok többsége továbbra csak „töredezett” szolgáltatásrendszert tud igénybe venni, jelentős szolgáltatási potenciál vesz el.

Ifjúsági információs tanácsadó iroda, ifjúsági információs pont

Az ifjúsági információs és tanácsadó szolgálatok személyre szabott, ügyfélközpontú, információs és tanácsadó, valamint azokat kiegészítő segítői szolgáltatásokat nyújtanak, elsősorban az ifjúsági korosztály tagjai számára. E szolgáltatások célja olyan humán szolgáltató keretek megteremtése, amelyek alapellátás jellegű szolgáltatásokat nyújtanak a fiatalok számára. Céljuk továbbá, hogy a korosztálynak segítséget nyújtsanak a mindennapi életük során felmerülő problémáik megoldásában, az életkorukból és élethelyzetükből adódó esetleges hátrányaik csökkentésében, információs igényeik kielégítésében, tájékozottságuk elősegítésében. A szolgáltatás elveit, etikai követelményeit az Európa Tanács R (90) 7. ajánlása az európai fiataloknak nyújtandó ifjúsági célú információs és tanácsadó szolgáltatásokról, valamint az *Európai Ifjúsági Információs Charta* határozzák meg. A szolgálatok rendszerét jelenleg nagyobb településeken működő ifjúsági információs és tanácsadó irodák, a kisebb településeket, illetve lakóhelyi, intézményi ifjúsági közösségeket kiszolgáló ifjúsági információs pontok, és az egyes térségek településein rendszerszerűen szolgáltató mobil ifjúsági információs és tanácsadó egységek alkotják.

Az ifjúsági információs és tanácsadó irodák hazai norma-rendszerként, az európai szakmapolitika által is elfogadott szakmai és etikai kódex alapján működtetik komplex szolgáltatásaikat, ennek részeként nyújtanak ügyfeleik számára információkat, biztosítják az ifjúsági korosztály élethelyzetével összefüggő, közel 20-féle információs kört és tanácsadást (jogi, pszichológiai, mentálhigiénés, életvezetési, továbbtanulási, valamint munkaerő-piaci).

Az ifjúsági információs pontok hálózata a fiatalokkal kapcsolatban lévő egyéb szolgáltatások (a közművelődési intézmények, a könyvtári hálózat, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok, hallgatói szolgáltató irodák, a teleházak) infrastrukturális bázisán működnek. Jellemzően a térségükben, megyéjükben működő ifjúsági információs és tanácsadó irodákhoz kötődnek, hiszen azok támogatják munkájukat szakmai segítséggel és a rendszerezett információs körök rendelkezésükre bocsátásával.

Európai Ifjúsági Információs Charta

Az ifjúsági közösségi tér

A közművelődés feltételeinek biztosítása az állam és a helyi önkormányzat feladata. A közművelődési intézmény szerepét a művelődési otthon, ház, központ, közösségi ház, ifjúsági, illetve gyermek ház, faluház, teleház láthatja el. Közösségi szintér, illetve közművelődési intézmény működtetője önkormányzat, önkormányzati társulás, vagy közművelődési megállapodás keretében egyéb szervezet lehet. Ifjúsági közösségi térre vonatkozóan azonban külön, érdemi feltételek nincsenek megfogalmazva. Ugyanakkor megemlítené az, hogy a játszótér is egyfajta – külterületi – közösségi tér.

„kell egy hely”

A fiatalok számára – szabadidejük hasznos eltöltéséhez, programjaik megvalósításához, közösségeik kialakulásához, működéséhez – elengedhetetlen a szükséges humán erőforrás, valamint infrastruktúra kialakítása, rendszeres igénybevételeknek biztosítása („kell egy hely”). Ezért (államilag is) támogandó és kiemelt cél minden településen az ifjúsági közösségi térre vonatkozó felújítási, fejlesztési, beruházási programok megvalósítása, illetve azok folyamatos működtetése.

Az ifjúsági közösségi terek az ifjúsági korosztály tagjainak közösségi tevékenységének, önszerveződő közösségeik, szervezeteik működésének és programjaik megvalósításának infrastrukturális hátterét, a közösségi stratégiák mentén megvalósuló cselekvések szakmai támogatását, továbbá a gyermekek és a fiatalok demokráciára nevelését látják el.

A közösségi tér kereteit – hasonlóan az ifjúsági információs pontokhoz – jelenleg sok esetben az egyéb ágazatokhoz kötődő intézmények adják. Ifjúsági közösségi térré az teszi őket, hogy nem csak programjaikat igazítják a fiatalokhoz, hanem teret adnak a fiatalok kezdeményezéseinek: befogadják közösségeiket, programokat szervezhetnek.

Felkereső ifjúsági munka (közterületi ifjúsági szolgáltatás)

a fiatalok felkutatása

A közterületi ifjúsági szolgáltatás lényege a *csellengő fiatalok felkutatása*, információk nyújtása a számukra biztosított szolgáltatások rendszeréről. A felkereső ifjúsági munka – az ifjúságsegítés és a közösségfejlesztés módszertanával – elősegíti a fiatalok közösségeinek, szervezeteinek kialakulását, az ál-

taluk egyébként rendkívül ritkán látogatott szolgáltatásokba való bevonását. E speciális helyzetben lévő fiatalok segítése érdekében intézményhez (ifjúsági információs irodákhoz, gyermekjóléti szolgálatokhoz) kötötten célszerű létrehozni az ifjúsági szociális munkások hálózatát, és a nagyobb településeken megteremteni alkalmazásuk feltételeit.

Gyermek- és ifjúsági tábor

A táboroztatás, mint az ifjúságsegítés eszköze, sajátos szocializációs, közösségfejlesztő és nevelési szintér, amely élményszerzéssel, a tábori programokba integrált képzésekkel, az iskolai szünidő ideje alatti tartalmas és értékteremtő szabadidős programokkal járul hozzá a fiatalok személyiségének fejlődéséhez. A táborozási lehetőség egyúttal természetbeni juttatás, egyedüli üdülési lehetőség is a nehéz körülmények között élő fiatalok számára, ezért fontos önkormányzati feladat és lehetőség gyermek és ifjúsági korosztály minél nagyobb számú eljuttatásának megszervezése és támogatása a táborokba, ifjúsági szálláshelyekre.

tábor

Diákönkormányzatok, diákképviseleti tevékenység

A helyi önkormányzatok tartják fenn jellemzően az iskolákat (nevelési-oktatási intézményeket). A közéletiség, az érdekegyeztetési mechanizmusok, a programszervezési ismeretek hatékonyan megtanulhatók a diákönkormányzati, diákképviseleti tevékenység során, méghozzá inkubációs körülmények között, akkor ha a nevelőtestületek pedagógiai eszközök alkalmazásával segítő-támogató környezetet nyújtanak. Célszerű ha az iskolafenntartó önkormányzatok (község, város, megye) a fenntartói hatáskörrel élve, az oktatási törvény és végrehajtási utasítása adta feladatok (pl. a házirend) kötelező és mechanikus végrehajtása és vizsgálata mellett foglalkoznak a diákönkormányzati tevékenység segítségével, a pedagógusok (diákönkormányzatot segítő tanárok) ezirányú ösztönzésével és elismerésével, csakúgy mint az iskolai szabadidő szervezők munkaköri feltételeinek megteremtésével.

diákönkormányzat

Képzési rendszer, szakmai-módszertani koordináció, gyermeki, tanulói és állampolgári jogok

Az ifjúságsegítő szakma színvonalának emelkedése elképzelhetetlen az ezzel kapcsolatos képzési rendszer komplex és kompakt rendszerének kidolgozása nélkül. Elengedhetetlen az önkormányzati területen a közigazgatási szakvizsga ifjúsági ügykörrel való kibővítése, általában a köztisztviselői, illetve ifjúságsegítő közalkalmazotti területen az ifjúsági, humán szakképesítés munkaköri előírásként való megfogalmazásával. Jelentős mérföldkő volt az ifjúsági munka, mint szakma megalapozásának és elismerésének folyamatában az *ifjúságsegítő képzés* megjelenése. A megindított képzés figyelemmel volt az EU emberi erőforrások fejlesztésére vonatkozó ajánlásaira, elveire; tekintettel a *Memorandum az egész életen át tartó tanulásról* célkitűzéseire, az Európai Ifjúsági Információs Charta gondolatára, továbbá kapcsolódott azon országos és regionális szándékhoz, hogy az ifjúsági és ifjúságsegítői tevékenység meghatározott képesítéshez legyen kötve. Az ifjúsági szakemberképzés következő jelentős lépcsőfoka volt az *ifjúsági szakértő* szakirányú továbbképzés beindítása. A képzés célja az ifjúsággal foglalkozó intézmények, szervezetek munkatársainak speciális, magas fokú szakmai képzése. Az ifjúsági szakértő szakirányú továbbképzés ismeretanyaga arra irányul, hogy a területen dolgozók a szak elvégzésével az ott szerzett tudás birtokában a különböző ágazatok, szakmák, önkormányzatok és a civil szféra – tehát makro és mikro szinten egyaránt – képesek legyenek szellemi és anyagi erőket mozgósítani az ifjúság aktivitásának, lehetőségeinek, sikeres életútjának megteremtéséhez.

A fenti lehetőségek megismertetése és kihasználása mellett a civil ifjúsági szervezetek, diákönkormányzatok és ifjúságsegítő intézmények képviselői akkreditált (megyei-kistérségi-városi) képzési rendszerének létrehozásában / megkeresésében is jó ha – intézményeik bevonásával – közreműködnek az önkormányzatok.

Az önkormányzatok a jelenlegi közjogi rendszerben egyenrangúak, közöttük alá- és fölérendeltség nincs. Mégis a jelenlegi gyakorlat azt mutatja, hogy a megyei, megyei jogú városi önkormányzatoktól elvárás a települési önkormányzatok ifjúsági tevékenységének, ifjúsági referenseinek szakmai-módszertani segítése, koordinálása. Ezt a feladatot a regionális if-

júsági szolgáltató irodák, a megyék, a megyei jogú városok és a kistérségek együttesen tudják színvonalasan ellátni.

A megyei önkormányzatok – jelenleg is kötelező feladata – a közreműködés a gyermeki, tanulói és állampolgári jogok megismertetésében, segítség az ezzel kapcsolatos felvilágosító tevékenységben, a fiatalok jogai érvényesülését szolgáló programok, rendezvények támogatásában. Ennek gyakorlati megvalósulása azonban igen sok kívánnivalót hagy maga után az országban (megoldási lehetőségek: települési gyermek és ifjúsági önkormányzat, ombudsman, kiadványok, képzések, rendezvények stb.)

Nemzetközi ifjúsági kapcsolatok ösztönzése

A helyi (megyei, települési) önkormányzat önként vállalható feladata még, hogy – adottságainak megfelelően – részt vegyen a nemzetközi ifjúsági kapcsolatok koordinálásában. Az Európai Unió „Ifjúság 2000–2006” programjának befejeződése után is folytatódnia kell az integráció keretei között az ifjúsági cseréknek, kezdeményezéseknek, a szakemberek tapasztalatcseréinek, tanulmányútjainak és az önkéntes munkának. (Az új program neve: Youth in Action 2007–2013 – *Fiatalkok mozgásban*). Elsőrendű érdekünk, hogy a fogadó, hazai partneri oldalt megteremtsük ehhez. Az önkormányzatoknak – intézményeiken keresztül – kell közreműködniük az ezzel kapcsolatos pályázatok, lehetőségek megismertetésében.

Youth in
Action

Önkormányzati források, pályázatok

Az önkormányzatok ifjúsági feladataik ellátásához – az intézmények működtetése mellett – saját forrásokat is kell biztosítaniuk. Mind feladatfinanszírozással, mind pályázható ifjúsági alap elkülönítésével célszerű segíteniük a helyi ifjúságsegítő tevékenységet és a lokális civil társadalmat. Ez a városi (esetleg nagyközségi) önkormányzatoknál egyértelmű elvárás lehet. Az állami ifjúsági források egy részéhez is az önkormányzat tud pályázati úton hozzáférni (lásd pl. az IFJ-BM kódszámú pályázatokat), amelynek eredményeképpen többletforrásokat tud integrálni az ifjúsági rendszerbe; tovább-

bá a pályázati program megvalósítása során alkalom nyílik az ifjúsági szervezetekkel, intézményekkel történő co-management, közös irányítású kivitelezésre.

Az ifjúsági szolgáltatások együttműködése

Az előzőekben láttuk, hogy számos, a fiatalok által elérhető, a fiatalok számára nyitott – ifjúsági és egyéb szakterületekhez kötődő – szolgáltatás, tevékenység működik/működhet a településen. Az ifjúságsegítő szakemberek munkája nem szorítkozhat az ifjúsági szolgáltatásokra, a fiataloknak nyújtandó komplex szolgáltatás érdekében folyamatosan együtt kell működnie a szociális, a képzési-nevelési, a közművelődési és egyéb szakemberekkel.

Az ifjúságsegítő szakember együttműködést célzó munkáját azonban ki kell, hogy egészítse a helyi önkormányzat tevékenysége is: az összes, a fiatalokkal kapcsolatba kerülő szolgáltatás együttműködésével, a fiatalok bevonása mellett stratégiát kellene alkotnia a területén lakó fiatalok fejlesztésére vonatkozóan, majd a stratégia alapján meg kellene határozni, hogy az egyes szolgáltatások miképpen járuljanak hozzá a közösen kialakított célok megvalósításához. A célnak tehát nem annak kellene lennie, hogy egymás mellett működessen számos szolgáltatást, hanem az, hogy azokat együttműködésre készítse.

Feladatok

1. Értelmezze az „önkormányzat” kifejezést!
2. Fogalmazza meg a helyi önkormányzás gyakorlásának kereteit és módjait!
3. Mit értünk az „önkormányzatok önállósága” kifejezés alatt?
4. Értelmezze: mit jelent a kötelező, illetve az önként vállalt (fakultatív) feladat!
5. A helyi önkormányzatok feladatai milyen csoportba sorolhatóak?
6. Melyek a települési önkormányzat kötelező feladatai?
7. Hogyan jelennek meg az ifjúsági feladatok az önkormányzati törvényben?
8. Milyen szintek különíthetők el szervezetiileg az önkormányzati ifjúsági feladatok rendszerében?

9. Mutassa be folyamat jelleggel, milyen lehetséges modell alapján épülhet fel egy önkormányzat ifjúsági tevékenységrendszere!
10. Hogyan fogalmazhatóak meg az ifjúsági referens, illetve az ifjúságsegítő feladatai?
11. Sorolja fel az ifjúsági szolgáltatásokat, kiemelt szakfeladatokat!
12. Értelmezze az ifjúsági információs és tanácsadó iroda, információs pont, ifjúsági közösségi tér, felkereső ifjúsági munka kifejezéseket!
13. Miért fontos a táborozási lehetőségek biztosítása?
14. Milyen közvetett hatása lehet az önkormányzatoknak a diákönkormányzati tevékenységre?
15. Milyen képzések indultak az ifjúsági munka szakmai háttérének biztosítása érdekében?
16. Miért fontosak a nemzetközi ifjúsági kapcsolatok ösztönzése, illetve az önkormányzati források, pályázatok biztosítása?

Irodalom

- Beke Márton: A közelségről és a tétről. A települési gyermek és ifjúsági érdekegyeztető rendszerekről. *Új Ifjúsági Szemle*, 2. szám.
- Beke Márton–Ditzendy Károly Arisztid–Nagy Ádám: A kormányzati, önkormányzati és civil ifjúsági intézményrendszer alakulása 1988-tól napjainkig. *Új Ifjúsági Szemle*, 2. szám.
- Bodor Tamás: *A táborszervezés, táborvezetés módszertana*. Szombathely: BDF, PTE EFK SZKK, 1999.
- dr. Daróczy Sándor–dr. Koncz István (szerk.): *A nevelés-oktatás és képzés szociopedagógiai alapkérdései*. Szombathely: Berzsenyi Dániel Főiskola, 2001.
- Kara Pál–Kökényesi József (szerk.): *Önkormányzati közigazgatás*. Budapest: Magyar Közigazgatási Intézet, 2002.
- Neupor Zsolt–Szakál Gyula (szerk.): *Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés*. Győr: Mobilitás NY-D RISZI, 2006.
- Nizák Péter–Péterfi Ferenc: A közösségi részvétel – társadalmi és hatalmi beágyazottság. Tanulmányok a részvételi demokrácia gyakorlatából. In: Márkus Eszter (szerk.): *Ismerd, értsd, hogy cselekedhess*. Nonprofit Szektor Analízis, Budapest, 2005.
- Radácsi László dr.: Együttműködés a tervezésben, döntéshozatalban és megvalósításban. *Parola*, 2005/ 3–4. szám.
- Vas Megyei Önkormányzat ifjúságsegítő koncepciója. (Előterjesztés, Szombathely, 2000.)
- Vercseg Ilona: A részvétel mint közösségfejlesztési alapelv. *Parola*, 2005/3–4. szám.